

Synpunkter från Svenskt Friluftsliv på remiss SOU 2024-42: Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid

Om Svenskt Friluftsliv

Svenskt Friluftsliv är en paraplyorganisation för 28 ideella friluftsförbund i Sverige som tillsammans har 2 miljoner medlemskap, varav omkring 350 000 är barn och ungdomar. Tillsammans består organisationerna av närmare 7 000 lokala- och regionala föreningar som varje år aktiverar och engagerar ett stort antal människor i befolkningen och i alla åldrar utöver sina fasta medlemmar. Det övergripande syftet med Svenskt Friluftsliv är att fungera som företrädare och samlade kraft för friluftsrörelsen såväl när det gäller övergripande friluftsförbundsrelaterade frågor som rör civilsamhället. Svenskt Friluftslivs vision är att bidra till ett hållbart friluftsliv och samhälle i Sverige genom kunskapsspridning, främjandet av organiserat friluftsliv och allmänt bidra till goda förutsättningar till vistelse i naturen på ett hållbart sätt. Utbildningsfrågor är viktiga för oss eftersom de bidrar till ökad kunskap och kompetens om friluftslivet och som i slutändan stärker friluftsrörelsens verksamheter och aktiviteter till gagn för samhället. Svenskt Friluftsliv berörs inte direkt av Folkbildningsrådets verksamhet, men flera av våra medlemsorganisationer berörs beroende på om de är huvudman för en folkhögskola eller inte. Andra medlemsorganisationer bedriver sin kursverksamhet i form av studiecirkel eller träffar via något bildningsförbund exempelvis Studieförbundet.

Inspel från Svenskt Friluftsliv

Svenskt Friluftsliv tackar för möjligheten att lämna synpunkter och förslag på betänkandet om bildning, utbildning och delaktighet.

Behålla modellen men utveckla uppföljningen

Svenskt Friluftsliv anser att den befintliga principen med självförvaltning under Folkbildningsrådets paraply har potential att fortsätta, men är i behov av ökad kontroll, uppföljning och utvärdering. Utredningens förslag om ökad kontroll, uppföljning och utvärdering, snarare än en flytt av anslagsfördelningen till myndighet, är i linje med vår inställning i frågan. Svenskt Friluftsliv ser många fördelar med att förbättra utvärderingar av utbildningsinsatser och program eftersom det dels förebygger och motverkar oegentligheter och försök till fusk, men dels även bidrar till ökad kunskap om effekter och utfall av olika insatser. Det är dock viktigt att det ökade kravet på kontroll, uppföljning och utvärdering fokuserar på relevanta aspekter så att det inte leder till ökad administrativ börda för inblandade parter från den ideella sektorn.

Glöm inte att inkludera friluftslivet

Utredningen fokuserar till stor del på folkbildningens betydelse för och inom kulturen, vilket förvisso är relevant och viktigt. Men Svenskt Friluftsliv upplever att frågorna som rör friluftsliv och betydelsen av naturen är av lika stor vikt, men glöms bort i föreliggande sammanhang. Det vill säga, folkbildningspolitikens inriktning skulle kunna och bör breddas. I dagens samhälle finns stora utmaningar kopplade till såväl natur, klimat och miljö som stillasittande beteenden och folkhälsa. Vi behöver bli fler som ökar sina kunskaper, hittar intresse och tar ansvar för natur, miljön och våra förutsättningar till friluftsliv – inte färre. Friluftsrörelsen är i många aspekter beroende av att fler människor får nya och återkommande möjligheter att utbilda/vidareutbilda/fortbilda sig inom natur och friluftsliv samt att fler människor vill engagera sig. Svenskt Friluftsliv föreslår därför att friluftsliv och natur bereds en liknande roll och tillskrivs lika stor betydelse som kulturen inom folkbildningen via studieförbunden och folkhögskolorna.

Ovanstående förslag från oss är logiskt på många sätt: För det första, friluftsliv innebär per definition vistelse i natur- och kulturlandskap. Ett bredare fokus på natur, friluftsliv och kultur inom folkbildningen kan skapa synergieffekter och ett bättre helhetsperspektiv för allt från kommunal planering och prioriteringar på politisk nivå till verksamhet och aktiviteter inom civilsamhället.

För det andra, många studieförbund och folkhögskolor bedriver redan idag verksamhet inom natur och friluftsliv samtidigt som många medlemsorganisationer som är en del av folkbildningen verkar just inom natur och friluftsliv. Det vore därför olyckligt att utelämna dessa teman i centrala skrifter om folkbildningspolitikens inriktning och upplägg.

För det tredje finns det stora brister i såväl forskning som utbildning om friluftsliv och det organiserade friluftslivet. Många aktörer har lyft fram att området är kraftigt underbeforskat och inte har samma utbildnings-struktur som exempelvis idrotten har. Folkbildningen löser inte detta problem på egen hand naturligtvis, men kan vara en pusselbit på vägen mot bättre förutsättningar för såväl utbildningar som forskning om friluftsliv. Trots friluftslivets stora potential att bidra till att lösa många samhällsutmaningar faller friluftslivet ofta "mellan stolarna" i olika satsningar inom politiken på egentligen alla tre övergripande nivåer: kommunalt, regionalt och nationellt. En större fokusering på natur och friluftsliv i folkbildningspolitiken skulle vara en viktig pusselbit för att förbättra nuläget.

Specifika inspel

Avsnitt 10:2 i utredningen beskriver folkbildningens bidrag inom kultur. Avsnittet skulle kunna kompletteras med ett avsnitt som redogör för folkbildningens bidrag inom natur- och friluftslivsområdet.

Utredningen föreslår fyra delmål. Delmål 2, "*att fler människor intresserar sig för kulturell utbildning och bildning samt att delaktigheten i kulturlivet ökar och breddas*", skulle kunna ha en förtydligande del eller undertext som lyfter fram att kulturell bildning och delaktighet i kulturlivet inbegriper såväl natur- och friluftsliv som idrott.

Oberoende granskningar och beslut viktigt för trovärdigheten

Svenskt Friluftsliv anser att en viktig och relativt enkel åtgärd för att öka trovärdighet och professionalitet i beslut som rör stadsbidrag vore att varje organisation inrättar en oberoende fördelningskommitté. Svenskt Friluftsliv valde redan när man fick myndighetsuppdraget att fördela statsbidrag till friluftsanslagstyper att inrätta en oberoende fördelningskommitté som utses av vår styrelse med därtill hörande befogenheter och årliga uppdaterade instruktioner. Denna modell skulle kunna fungera som förebild för många som på olika sätt hanterar stadsbidrag.

Sammanfattning

Svenskt Friluftsliv föreslår, sammanfattningsvis, en ökad tydlighet kring folkbildningens och civilsamhällets betydelse för demokrati, utveckling av individ och samhälle samt betydelsen av friluftsliv i olika miljöer och sammanhang kopplade till kulturen och folkbildningen. Vidare menar vi på Svenskt Friluftsliv att det är viktigt att den föreslagna ökade kontrollen och uppföljningarna leder till relevanta åtgärder som stärker verksamheterna, utan att öka bördan på administrationen. Vi menar att den instans som bör vara ansvarig för detta är Folkbildningsrådet som känner till friluftsrörelsens verksamheter och förutsättningar väl.

Kontaktuppgifter

Svenskt Friluftsliv

Johannesfredsvägen 7
168 69 Bromma
info@svensktfriluftsliv.se